

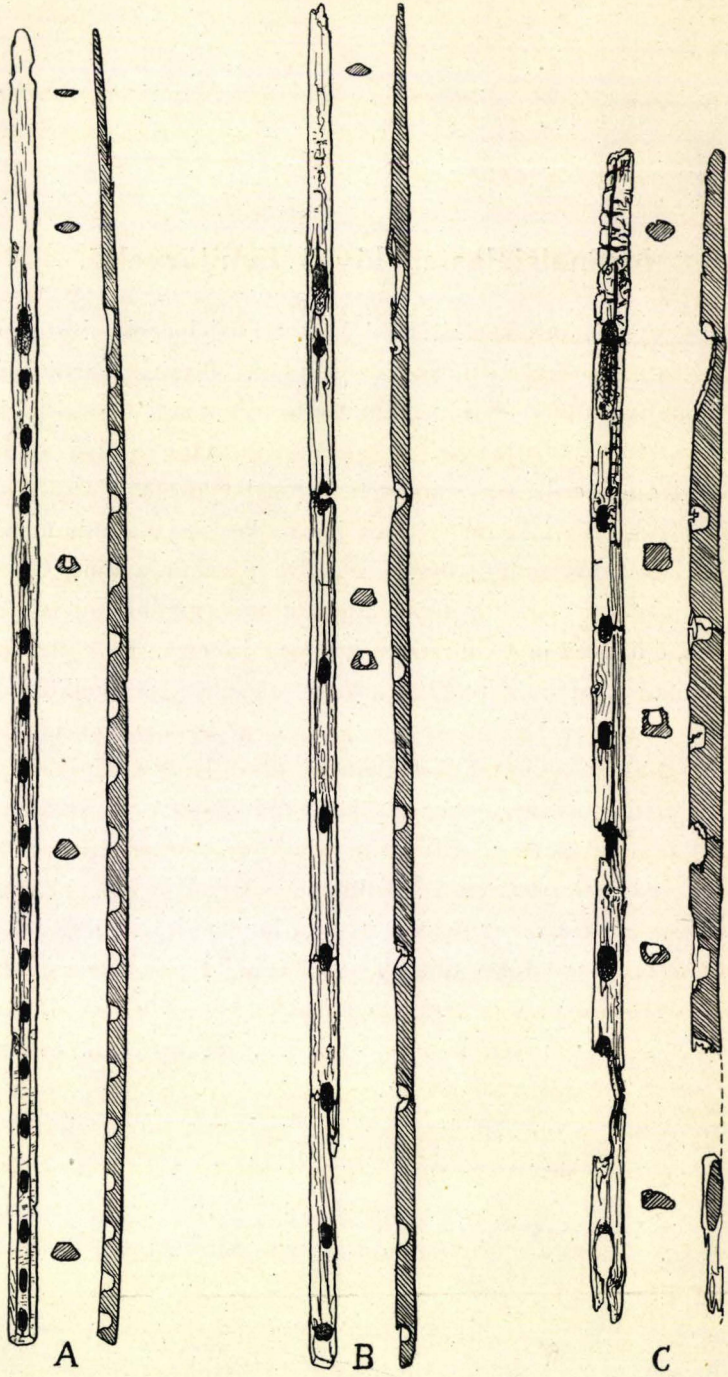
Muinaisjalasten löytö Jämijärveltä.

V. 1939 löytyi Jämijärveltä, n. 1 ½ km Purjelentokoulusta pohjoiseen Hämeenkaan liepeeltä tien teossa suosta n. 50 cm syvästä kolme reenjalasta, jotka ovat tähän asti tuntematonta tyyppiä ja peräisin kaikki eri reistä. Ne ovat tummanruskeaksi patinoitunutta männynlylyä, jonka kovuus on nähtävästi ollut erilainen esineiden säilyneisyydestä päättäen, sillä piirroksen (s. 256) esittämä A on erittäin hyvin kestänyt ajanhampaan vaikutukset, B vähän huonommin, mutta sentään paremmin kuin C.

Jalas A, joka on piirretty toisia hieman pienempään mittakaavaan, on 264 cm pitkä, 5,5 leveä ja 4 cm paksu (kärjestä 1,5 cm). Poikkileikkaus muistuttaa katkaistua kartiota; päällyspinta on tasainen, pohja kupera. Jalaksessa on yhdessä rivissä 18 kaplaskoloa, jotka ovat 4—5 cm pitkiä, 1,4—1,7 cm leveitä ja 2—2,5 cm syviä. Kolot ovat kuluneet käytöstä pyöreäpohjaisiksi ja ne ovat niin liki toisiaan, että väliä jää vain 2,5—9,5 cm; takimaisin niistä on melkein kannan päässä. Etumainen kolo on muita pitempi, 9,5 cm, ja vain 2,5 cm:n päässä seuraavasta. Etumaisen kolon ja keulankärjen väli on 55 cm. Lähellä kärkeä on reunoissa matala lovi, miltä kohtaa jalas näyttää olleen yhdistettynä »pajulla» toiseen jalakseen. Keula nousee etumaisesta kaplaskolosta lähtien pari cm, mutta alkuaan lienee nousu ollut suurempi. Jalas nousee hieman myös kantaansa kohti, joskin tämä johtunee siitä, että se on suossa painunut sellaiseksi.

Jalaksen B pituus on 239, leveys 4,9 ja paksuus 3,2 (kärjestä 1) cm. Se on taittunut neljään kappaleeseen. Kaplaskoloja on vain 9, niistä etumainen isoin, kuten A:ssakin; niiden välit ovat 13—26 cm, paitsi etumaisen ja toisen vain 3,3 cm. Pohja alta on heikommin kupera kuin A:ssa. B:n ja C:n pinta on hyvin syöpynyt.

Jalaksen C pituus on 206 cm (kantapuolesta on pala poissa ja hieman kärjestäkin), leveys ja paksuus 4,5 cm. Poikkileikkaus lähenee muodoltaan

neliötä. Säilyneiden kaplaskolojen lukumäärä on 9, etumainen niistäkin pisin, mutta kauempana toisesta kuin edellisissä (16 cm). Kun päällyspinta on miltei pohjan levyinen, on kolojen leveys isompi kuin A:ssa ja B:ssä. J alas on katkennut viiteen osaan. — On vaikeata sanoa, ovatko Jämijärven jalakset tehdyt kivi- vaiko metalliaseella.

Suurin piirtein katsoen jalakset ovat muodoltaan toistensa kaltaiset. Maastamme on löytynyt 10 sellaista muinaisjalasta, joissa kaplaskolot ovat yhdessä rivissä, mutta ne eroavat kaikki jämijärveläisistä siinä suhteessa, että kaplaita on paljoa vähemmän, 2—3, ja niiden kohdalta j alas on tavallisesti paksumpi kuin muualta. Ainoa jotenkin tasapaksu on Sodankylän j alas (SM 1934, s. 11 C), mutta sekin on muodoltaan erilainen sikäli, että j alas on leveä ja litteä ja kaplaskolojen kummallakin puolen on ollut side-reikä. Muodoltaan lähimmäksi tulee eräs jalastyyppi, jossa kaplaskolot ovat kahdessa rivissä ja jota on tavattu viisi kappaletta, J alasjärveltä, Alavudelta, Saarijärveltä, Vesannolta ja Tervosta (SUSA XXX, 32, ss. 23—5; SM 1934, s. 11 B; 1938, s. 21 A; 1941, s. 40 A). Tuntuu mahdolliselta, että Jämijärven jalastyyppi on kehittynyt suorastaan tästä 2-kaplasrivisestä muodosta; Jämijärveltä onkin Alavuden rajoille vain viitisen peninkulmaa.

Reki, josta kuvattavana oleva jalastyyppi on peräisin, lienee ollut kevyt-tekoinen metsästäjän kelkka. Kelkkarekeä käyttävät vielä esim. syrjäanit, ostjakit, vogulit ja metsäsamojedit. Tällä eräkelkalla vetävät koira ja hiihtävä mies yhdessä saalista. — Herää kysymys, miten samaan löytöpaikkaan on kertynyt kolme jalasta, jotka kaikki kuuluvat eri rekiin, ja minne muut rekien osat ovat joutuneet? Tähän ei kuitenkaan voida vastata tyydyttävästi.

Jämijärven jalasten löytöpaikalla ylioppilas C. F. Meinander suoritti elokuussa 1939 kaivauksen ja otti iänmääräystä varten asianmukaisen turvenäytteen. Professori M. Sauramo on tutkinut näytteen, päätyen sellaiseen tulokseen, että p.o. jalakset ovat peräisin n. v:lta 1000 e. Kr., jolloin maamme sisäosissa vallitsi vielä kivikausi.

T. I. Itkonen.